

МАЛО ОДГОВОРА СЛУЖБЕНОЈ „ШКОДРИ“

Вилајетски службени лист „Шкодра“, који излази у Скадру, изволио је донијети једну приповијетку, од које је истина морала поцрвенивати од стиди. Исприповједао је, наиме, да су Скадаринци, Арбанаси, који су склонили своје главе у Црну Гору, да их благодат младотурскога режима не би понабијала на коље, наишли код нас на врло лош пријем, да су се злоупатили и најзад да су покајнички молили високу владу и Његово Величанство Султана у Цариграду за милост, како би се могли вратити на своја огњишта.

Све је то турска приповијетка. У којој је циљу „Шкодра“ донијела, није тешко погодити, али циља постигла није. Није зато, што сам валија скадарскога вилајета, који је по тој ствари амо долазио, зна да није тако како је исприповједала. Осим тога знају толики бјегунци, који су још овдје и који су се вратили, да није тако. Кога је овда „Шкодра“ хтјела да обмане? Европа не чита тај свјетски лист, а сумњамо да и у Цариграду ко за њега зна. Једва што у њега завијају халву у Скадру. Циљ му ипак није могао бити да обмане широки свијет, него просто оне бједне своје читаоце у вилајету, који из њега црпу своју мудрост. Тамо је требало казати како су бјегунци прошили рђаво, а то даље треба да послужи осталима као поука, ако би кадгод поумили да и они потраже безбједности у нашој Краљевини.

Успјети неће моћи, јер док једна уста, званична, говоре како није било, стотинама и стотинама бјегунаца, који су се вратили, ујтериваће је у лаж и причаће како је у ствари било.

Бјегунци су код нас нашли пријем не може бити бољи, потпуно братски. Међу нама били су потпуно слободни. Погранични народ наш прихватио их је као сроднике, као миле госте и гостио их је. Не дан и два, него мјесецима. Дао им је крова, постеље, хљеба и с љеба.

То још није све. Одмах, чим се указала јача потреба за помоћ, на Цетињу се образовао централни одбор, а по свима крајевима наше отаџбине пододбори за прикупљање прилога за помоћ добјеглим невољницима. Нека се изволи завринути у објављене спискове приложника и видиће се, са колико се пожртвовања одазивао народ позиву. Прилагао је онолико, колико се ријетко налази да прилажу капиталисте, барони и грофови по другим државама. Приложене суме изненадиле су сваког. Оне су свједочиле о јачини патриотизма нашега народа и о мјери у којој је он кадар да се жртвује за углед Црне

Горе и за бљижњега кад је у невољи, ако ће он и Шкипетар бити.

Тај одбор још ради, а досад је издао само на Скадаринце преко четрдесет хиљада перпера новчане помоћи. То је у току нешто више од мјесец дана. Додајте томе оно, што је погранични народ чинио у храни и другоме, што је трајало негдје два, негдје три, а по негдје и четири мјесеца, што износи без сваке сумње два и три пут више, излази да је народ Црне Горе потрошио на Скадаринце више од сто и двадесет хиљада перпера.

То није мала сума. С том сумом подмирене су биле потпуно све потребе бјегунаца, и они су се вратили потпуно с наше стране задовољни. Они, сами су признавали, нијесу се надали ни четвртину онога што им је учињено.

Са тих сто двадесет хиљада перпера Црна Гора учинила је за кратко вријеме Арбанасима више, но што је учинила за њих целокупна турска царевина од кад су Османлије над њима завладале. Треба имати врло протегљиву савјест па приповиједати оно што је испричала службена „Шкодра“.

Даље имамо категорички да побјемо и другу неистину тога листа, да су бјегунци молили за милост и за допуст да се могу вратити својим кућама. Није им то ни на памет падало, него је то испословала наша влада, из разлога да докаже, да жели да њени односи према Турској буду увијек пријатељски, узвишени над сваком сумњом, као да су бјегунци добјегли по иницијативи с наше стране, као што се неистинито из Солуна и Цариграда објављивало свијету.

Кад је турска влада одобрила, да се бјегунци могу вратити, а да им ништа неће бити, ови о том нијесу хтјели ни да чују. И црну земљу да једемо, говорили су, остајемо овдје.

Тако не говоре људи, који имају вјере у оно што им се из Цариграда обећава. Кад мачак учи врапце памети, разумије се да му врапци не вјерују. Муку је имала наша влада да их разувјери и да их склони на повраћај. Требало им је говорити често и од сваке руке те да повјерују, да могу потпуно поклонити вјере младотурском режиму и њиховим властима.

Мјесто хвале, службени нам лист враћа за нашу лојалну услугу лажне приповијетке и клевета како нашу владу тако и наш народ. Међутим ми смо исправни били и справ невиних који су пребјегли, и справ званичне Турске којој је много стало до тога да умирн духове међу Арбанасима и да заведе ред на својим границама према нама.

Треба ли то да нам буде наука, како да се држимо у сличним приликама у будуће?

Увјерени смо да је „Шкодра“ учинила лошу услугу како нашим сусједским односима, тако и самим ближним интересима турским. Лажју се може отићи до на крај свијета, али се отуд не може вратити, вели мудра једна пословица.

Службени лист, то нека упамти „Шкодра“, не треба никада да се спусти на улогу хамалске далбулане.

Цетиње, 24. новембра

Преза извјештајима из Загреба, савни сабор још није одређен, али се држи, да ће сабор наставити рад почетком децембра.

Општински одбор у Нишу донио је одлуку, да се пок. краљу Милану подигне споменик, као што је то ријешено још одмах после његове смрти.

Краљевина Србија упутила је Италији протестну ноту што је забрањила увоз говеда из Србије, пошто се та забрана не слаже са трговинском конвенцијом.

Из Атине јављају, да је Грчка ријешила, да ограничи своје поруке, у којој ће циљу осам ратних бродова продати и затворити морнарску школу.

Избори у Енглеској врше се у највећем јеку. Још се не може предвидјети како ће се свршити.

Из Цариграда демантују вјести о сукобу између владе и Младотурка, увјеравајући, да међу њима није било никаквих несугласица до сада.

Два службена комунике

Црна Гора за вријеме анексије — Емигранти из Скадарског вилајета.

Последњи број службеног листа „Глас Пригорога“ донио је ова два саопштења:

Биоградска „Самоправа“, у свом бр. 264. донијела је чланак из парижког „Journal des Debats“ под двоstrukим насловом: „Еренталова политика и италијанско јавно мишљење — Црна Гора и анексија“.

Италијанско јавно мишљење према политици грофа Ерентала није ништа ново, и зато изгледа, да је сврха чланак била, да открије нешто ново о Црној Гори и анексији, и то на основу „Црвене Књиге“ грофа Ерентала.

А ево што се о томе у поменутом чланку износи: „Преписка измеђена између г. Ерентала и г. Литцова, тада посланика у Риму, садржи у себи врло јасних алузија не само на *иретходни споразум Аустроугарске са Црном Гором*, него и на извјесну врсту споразума у троје, између Аустроугарске, Црне Горе и Италије. Гроф Ерентал био је пристао у начелу још у јесен 1908. на измјену чл. 29. Када је Кнез Никола упутио силама циркулар од 8. октобра, изјављујући да је готов да сматра за невредећи Берлински Уговор у колико се он односи на Кнежевину, а на име на члан 29, он је, *дакле, само играо унапријед уговорену игру*“ (Курсив је наш).

Измислотили ове врсте не би се могло наћи извора, да тај извор није већ добро познат по пређашњим сличним измислотилинама... него се чудити министеријалном органу Краљевине Србије, кад је похитао да на првој страници преведе тај чланак, како је могао то учинити и својим га читаоцима саопштити, *без икакве прилијезде*, премда је влади братске нам Краљевине врло добро познато све што је Црна Гора у анексионој кризи и радила и мислила!

У осталом овлашћу улогу Црне Горе и њеног Господара довољно су обиљежила дјела, која не могу избрисати из савремене историје ничије алузије а још мање измислотилине наших Терзита...

Ушљед посредовања Краљ. Владе, на основу добивене амнестије и обећаних олакшица, емигранти скадарског вилајета повратили су се својим кућама, осим 21 породице, које су остале у Црној Гори. Ових емиграната било је око 1500 Груда. Хота, Кастрата, Шкреља и Врачана, од којих се повратило до 1400.

Тим је Краљ. Влада наставила пружати Високој Порти доказе пријатељског су-

сједства, које жели и даље подржавати; а тим је у неколико олакшала и свој тешки положај, у којем се налази услед унутрашњих прилика у сусједној царевини.

Емигранти из Косовског Вилајета на-против не само да остају у Црној Гори него и даље придодате. Баш у часу кад су се они из скадарског вилајета повраћали, из Ђаковице и околине прошло је стотину са својим првацима у нашу границу, а како чујемо и други се за њима справљају. Тако са емигрантима из беранског округа, којих има око 2.000, број емиграната из косовског вилајета допире до 2.500.

Међутим не престају се разаширати по свијету из Цариграда а особито из Солуна дешеве, које теже да прикажу Црну Гору као елемент, који пријети миру на Балкану, што ни у колико не одговара држању Црне Горе према Турској царевини, што јако жалимо.

ЖЕЉЕЗНИЦА ДУНАВ-ЈАДРАНСКО МОРЕ

Врло је значајно за Италију, а тако исто и за Русију и за све балканске државе словенско-латинска жељезница, о којој се је европска штампа толико бавила од прије 2—3 године на овамо. Треба признати, да су се и угледни политичари Француске, Италије, Русије и Србије заузимали са живим интересом за израду тога новог пројекта; али они не треба да се зауставе само на ономе, што је до сад учињено. Тешкоће су заиста велике, с једне стране због улагања потребних капитала, а са друге стране због недостатка километричне гаранције, коју турска влада пружа за жељезничке трошкове. Ипак се можемо надати, да ће све те тешкоће ишчезнути пред сталним и непрестаним заузимањем интересовањих народа за ту жељезницу.

Велике су користи, које нова жељезничка линија пружа балканским државама, нарочито Србији, која, премда има право изласка на море — легитимизовано географским разлозима

била је увијек економски зазидана од сусједних држава, немогући други излаз наћи за своје производе осим Дунава од стране Аустро-Угарске и Солун од стране отоманске империје. Жељезница Дунав-Јадранска гарантирала би Србији економску независност; дала би јој могућности, да добије излаз на Јадранско Море најкраћим путем и ставила би је у директну везу са Црном Гором сувим, а с Италијом морем, осигуравајући јој на тај начин трговинску и економску будућност на Балкану.

Пројектована жељезничка линија од Ниша пролазила би кроз Стару Србију, преко Призрена на Скадар. По једнама та би пруга требала да се заврши главним излазом на Бар, а други пак налазе, да би главни излаз требао да јој буде на Меду-у.

Потребно је одмах да напоменемо, како барска лука има много више предности над луком у Меду и пружа много веће користи од ове. Ваља имати на уму, да у Бару, поред природног порта, постоји и вјештачки порат, јер је једно талијанско друштво прије кратка времена завршило израду мола; а тако исто завршен је рад и на жељезничкој прузи од 160 км., која спаја Јадранско Море и Скадарско Језеро. Та жељезница и ова лука могу се сматрати као матица нове велике јадранске жељезнице, која ће се једнога дана саградити и која ће бити од велике важности за Србију, Црну Гору и Италију.

Барска лука осим тога има и један велики слободан дио пристаништа, који би се могао проширити и уредити са мало трошка. Осим тога барску луку штити планина Волујица од вјетрова.

На против у Меду не постоји порат ни природни, ни вјештачки, а градња мола на томе мјесту скопчана би била са великим тешкоћама и захтијевала би огромне трошкове.

Кад би се Бар изабрао за главни излаз трансбалканске жељезнице, од тога би имала знатних користи не само Црна Гора, него и Србија и Италија. Италија би имала од тога интереса с једне стране због својих приватних предузећа у Црној Гори, а с друге стране нарочито у томе, што би имала сигуран порат у једној држави савезној и пријатељској, Србија би била једнако интересована у

томе погледу, пошто би успјела, да до-бије слободно пристаниште на Јадран-скоме Мору у једној земљи, са којом је везана националним, историским и дина-стичким традицијама и заједничким инте-ресима на Балкану.

Нова трансбалканска жељезница дони-јела би у опште знатне користи. Она би допринијела, да се уздржи арбанашка равнотежа; успјела би, да контрабалан-сира важност економску, трговинску и политичку, коју би заузела линија Сара-јево—Митровица—Солун; да стави у ко-муникацију преко жељезничке линије до-њег Дунава с једне стране Јадранско Море са Црним Морем, а с друге стране да споји разне жељезничке мреже Русије, Румуније и Бугарске у Нишу — главној тачки спајања разних мисија — и да их стави тако у директну комуникацију са великом жељезницом. Лако је разумјети да би се на тај начин створио директан излаз у латинске земље трговини руској, србијанској, црногорској и бугарској. С друге стране главне државе јужне Евро-пе, као Француска, Италија, Швајцарска, имале би ту корист, да имају директан пут за увоз њихових продуката на Бал-кан, а да не чине дуга заобилажења око-ло централне Европе и Црнога Мора.

Нарочиту пак важност имала би про-јектована линија за Италију због близине пулске обале црногорским и арбанашким обалама. Италија би подигла престиж својих великих лука на Јадранскоме Мо-ру, нарочито Млечима и Барију. Славна јадранска краљица заузела би поново своју трговину с истоком и не само да би достигла, него би и надмашила нека-дашњу своју експанзивност на Балкану, под импулсом трговинског и индустри-ског напредовања Милана и других гра-дова, који би желели, да пренесе њихо-ве продукте у блиско полуострво. Град Бари такође би постао важан извозан и увозан центар за европски исток.

Али осим поменутих користи постоје и друге са хуманитарног гледишта. Нова жељезничка пруга, пролазећи кроз Арба-нију, донијела би, да се цивилизују на-роди и допринијела би им ову социјалну и економску благодат, коју одавна залу-ду чекају од Европе. Поред жељезничке пруге подигле би се нови градови; они, који већ постоје, проширили би се и побољшали, а народи, који још живе у примитивноме стању, долазећи у додир са културним народима, примили би од њих утицај културе и цивилизације.

Према свему, пошто је то питање од битне и животне важности, можемо се надати, да ће се ускоро наћи неко позитивно ријешење тако тешког и компли-кованог проблема. Филип Добрећкић

Мисли

Вјештачки цвијет може по изгледу над-машити природни цвијет, али никад не може по суштини да му је приближан. Исто тако и права поезија не огледа се по изгледу, него по суштини: зрцали се у њој чистота и истина.

Кад не би нико падао, тешко би се мо-гао ко уздићи; сви бисмо били једнаки.

Љубомора је највеће неовјерење. Кад кога она обузме, тада често не вјерује ни самом себи.

ПОДЛИСТАК

Најглавније тешкоће

у учитељском раду

нише Ђуро Шпадијер

(4)

Мо догматичком току наука се гра-ђа унапријед одреди, и даје се ученику у готовој форми, облику, те он има само да запамти, схвати и разумје. Код овога тока поглавно ради душевна моћ — памћење. Тај ток основна школа предузима у пред-метима, у којима се говори о догађајима, при-родним појавама, или се даје позитивно знање, као у географији, математици, рели-гији. Но и овдје се не узима искључиво тај ток, већ и други.

Кад се пође у настави од онога, што је дјеци познато, и кад се то саопшти тако, да се дјеца изазову питањем, или како било, поврну да на основу ранијег знања изна-лазе нова знања — зове се генетички ток. Овај ток је прави елементарни, и у основ. школи мора се чешће примјењивати, и најприроднији, јер се удешава према томе како је једна ствар из природе постала. Упо-требљива се нарочито у географији. Ту се говори о учинцима, дворитну, мјесту, он-стички, племену, и т. д., и на тај се начин развја круг — хоризонт дјечијег знања. Код догматичког тока учитељ је центар, а

Борба само онда може користити када се не води према личностима, него пре-ма принципима.

Многима се нешто допада само зато што је то наишло на опште допадање, као што многи противу нечега негодују само зато што њима није то у вољи. И у једном и у другом случају ни једни ни други се не служе критичким мјерилом само зато што га у опште ч немају.

Тешко је наћи човјека који све зна, а још теже ко ће то признати.

Често се чује: мрзим лаж, а нико не гарантује, да се ни тада није удаљио од истине.

Критика је неумитна. За њу је рекао Ренан: „Критика не зна за поштовање, она суди људима и боговима“. Како би она била узвишена када би свако умно и судио и самом себи!

Велики дио књига личи на велики дио познаника: говоре само оно што је чов-јеку пријатно и вјешто избјегавају, да реку и оно што писач мисли т. ј. изиоше оно што мисле да треба, али не што и осјећају. Валси.

Српство

Тајна полиција на жељезницама. Же-љезничка дирекција у Србији установила је тајну полицију на жељезницама како би се по возовима спријечиле личне и имовне неприлике и како би сваки пут-ник био у сваком погледу обезбјеђен.

Српска гимназија у Скопљу. До го-дине ће се у Скопљу подићи нова згра-да српске гимназије, те је темељ ове нове зграде освештан у суботу приликом славе Ђачке дружине.

Саборска зграда у Сарајеву. Сабор у Босни и Херцеговини прихватио је при-једлог земаљског одбора да се за сабор подигне нарочита зграда, на коју би се по-трошило 1,200.000 круна.

Војвода Ђ. Скопљанче оболио. Поз-нати српски војвода Ђорђе Скопљанче, који је с успјешком војевао у Македонији, оболио је и налази се у тешким при-ликама у нишкој болници.

Трговински уговор. Н. Скупштина у Србији примила је трговински уговор са Аустро Угарском, са којом је била пуних пет година у неуговорном стању. Према изјави министра спољних послова Тр. Миловановића, овај трговински уговор је повољан, јер су трговински односи до-ведени у хармонију са политичким, што раније није било.

Стогодишњица Срб Милутина. Кон-систорија српске православне епархије нарочите поводом стогодишњице рођења пок. Никанора Грујића-Срб Милутина, е-пископа и добротвора епархије нарочит-ка приређује му 1. децембра парастос са литургијом.

„Српски Клуб“ у Битољу. Непријат-ељска рука у Битољу занатлија је стан „Српског Клуба“, којом је приликом по-жар уништио цијелу зграду, која је сво-јина српског првака Јована Ђирковића.

ученик има само да запамти; а код генет-ичког тока ученик сам изводи нешто ново помоћу учитељевом, и ту је он — ученик центар. Овдје ученик анализира, што је за њега особита радост, због чега је овај ток и важан. Генетички ток с обзиром на на-ставну грађу, што има да се саопшти, јесте двојак: аналитички и синтетички. Ако је то што растављамо или састављамо ствар-но (реално), имамо реалну анализу; или син-тезу а ако је то што растављамо или састав-љамо апстрактно (мислено, идеално), имамо идеалну анализу или синтезу.

Реална анализа има поглавита зада-так, да развијетли оно што се налази већ у души дјетињој; а да се то постигне полазимо од мношине посматрања појединога, од сло-женоста полазимо простоме, од цијелине — дијеловима. Реална синтеза има за зада-так да стварне дијелове веже, споји, и да тијем створи нову цијелину. Реална анализа има се употребити, кад год је дјеца позна-ла цијелина неке ствари или предмета, да би се дјеца што боље упознала с појединошћу дијеловима предмета. Реална синтеза употре-бљива се у сваком другом случају.

Идеална или логична синтеза, која се још назива и апстракцијом, генерализа-цијом, полази од појединог предмета. Посматра се једна биљка, па друга, па се из тога путем одалучивања ствара општи појам. По-лази се од примјера и ствара се правило.

Реконструкција кабинета. Биоград-ски листови доносе, да предстоји рекон-струкција кабинета, којом ће приликом Никола Пашић отићи у Државни Савет. Њега ће замијенио Стојан Протић.

Нова српска школа у Сарајеву. До године ће се у Сарајеву отворити срп-ска женска учитељска школа како би се пружио прилика да се и српске женски-ње образују за учитељице.

Извоз стоке из Србије. У Србији се на говедима појавила болест и како са-ма није обуставила извоз, то је Италија забранила извоз стоке из Србије.

Аграрно питање у Босни. Као што гласе пошљедње вјести из Сарајева, из-међу Срба и Хрвата дошло је до спо-разума у питању о откуплу кметова, те су и Хрвати пристали на обавезан откуп кметова. О томе је састављен и записник, те ће тако имати већину у сабору.

Словенство

Руска књижара и Софији. У недјељу је на свечан начин отворена руска књи-жара у Софији у Бугарској, која је уре-ђена онако како је то ријешено на сло-венском конгресу, што је љетос био у Софији.

Празници у Бугарској. Пред бугарско Народно Собрање изнесен је приједлог закона о празницима, по коме ће се ве-лики број празника свести на најмању мјеру. Тако ће бити од сада само седам празника у години, а 52 дана је још уз то одређено када радници неће радити, него ће им служити за одмор.

Двобој Црногораца у Америци

— Један мртав, а други у затвору —

И ако врло често наш радиј свијет у Америци страда од разних недаћа, оста-вљајући своје животе у америчким руд-ницама, разним несрећним случајевима, ипак се често дешава, да плаћа животом и при разним сукобима. Сада су почели и на себе да кидисавају!

Тако смо из Хибинга, Минисоте, доби-ли овај извјештај:

Крај многих зала што наш свијет у Америци бије и животну му снагу исцр-пљује, ситне међусобне и задјевнице га толико освојише, да памет изгуби и ста-де друг на друга да кидисава, срљајући у очигледну пропаст, која може бити вр-ло кобна и по нас у опште.

Детаљи, који се овдје дана одиграо овако пружа нам једну ни мало лијењу слику, која врло гутљиво илустрје наше међусобно одnose и која нас пред стра-ним свијетом не представља ни мало о-нако како треба.

Ту скоро у Хибини дошла су два до-бра Црногорца Перо Радоњић и Спасо Кажих, људи млади, радни и отресити. Били су добри другови. У Америци се налазе већ неколико година и доста су привредили. У пошљедње вријеме били су запошлени у Летови-Мини, гдје су про-вели пуне три године. Као и код свију Црногораца и међу њима је било разви-јено дружељубље, да су живјели у нај-већој љубави и слози.

Назад неколико дана не знам шта је било међу њима. Приријечише се и за-

Подази се од дјетства и тражи се узор. Дакле, посматрајући један предмет одбијамо оно што је особено, а припоштавамо оно, што је својствено сваком таквом предмету и долазимо до општега појма. Овај је по-ступак кључ природних наука. Идеална или логична анализа зове се још детерминација, што значи додати још неке особите знаке ствари, да се још тачније одреди та ствар. Ово је обратан пут од синтезе. Овдје се полази од појма на посматрање, од правила на примјер, од општости на посебно.

Нема приликама употребљива се овај или онај поступак. Код наставе генетичког тока најважније: анализа и синтеза. Али пот-пуно так не може бити, ако није још вјек-бине примјена, понављање. Још треба на крају генетичког тока све то што је свршено схватити у један закон, правило, и исказати ученицима, и то вјекбати путем задатка.

Обрађивање једне метод. јединице мора се вршити према психолошким захтјевима, пре-ма умнијем радњама. Према томе и морају бити три ступња, који су одређени главнијем радњама.

Ступањ посматрања. То је емпиричко схватање, примјене спољашњих услова и из-њих стварање предмета, и није ништа друго него енергенија.

Ступањ мишљења. То је апстракција, теоријско размисљање — рефлексја.

вадише. Око часа је то било, не умијем вам рећи, али се та њихова свађа раз-нолико тумачи, али ма како било, добро није, у толико више што се говори и о таквим стварима, које ни једноме ни дру-гоме не иду у прилог.

Главни је то, да су се завадили толи-ко, да су ријешили да ту заваду окон-чају међаном.

О томе нијесу никоме од нас ништа казивали. Пошли су сами изван града и у близини жељезнице подијелише мејдан. Пуцали су један на другог боље што су могли. Као и сви наши, обоје су били добре нишаније и један другог обра-нише, Кажих је био боље среће. Њега је Радоњић тешко ранно, али је остао у животу, док је Радоњић на мјесту остао мртав. Зрно је Радоњићу продрло кроз уста у главу и није се конорнуо, док је Кажих сљејвом у десној руци пошао у суд и пријавио се. Сад је у затвору. Судиће му се и биће посигурно осуђен. И док сада Радоњић трупе под земљом, докле ће Кажих трунути у туђини у там-ници.

А и један и други је без тога могао само да је памети било.

Много више ни око шта

— Продужење повластице заједничкој банци —

Када је била криза у Угарској у нај-већем јеку, Мађари нијесу никако патис-сали увјеравајући све како се они боре за народна права и за угарске интересе. Тада су, поред осталијех захтјева, исти-цали и свој захтјев о самосталној угар-ској банци, не хтијући више да чују за заједничку банку.

Сад, кад су то требали да приведу у дјело, они и не мисле на своја обећања. Напротив, погинули су главу и поштину у сваком погледу. Тако су понустили и у питању о оснивању самосталне угарске банке.

Угарском сабору поднио је министар финансија Лукач приједлог, да се зајед-ничкој Аустроугарској Банци продужи по-властима до краја 1917. године. Тај закон-ски приједлог слабо се разликује од до-садашњег закона о заједничкој банци. У главном се слажу. Једино, што се сад предлаже, да се контингент банака од 400 милиона, на који банка није морала плаћати порезу, новиси на 600 милиона круна. Даље, да се укине неко ограниче-ње, што је постојало у погледу банкнота од 10 круна и да се ставе још 10 нових подружница Аустроугарске Банке.

Дакле, повластица је још повећана. Међутим што је главно, плаћање у гото-ву је напуштено. Куен, његова влада и његова странка прије саборских избора, о изборима па и послје избора дупали су се у прса и викали, да ће извојевати плаћање у готову. Ако се не увеле тако плаћање, говорили су, онда неће бити ни заједничке банке. Онда ће и они бити за самосталну банку. Па што обећање Куеново и њихове странке изгубило се као и остала њихова обећања. Заједничка банка остаје, а од плаћања у готову ни помена. У поднесеном приједлогу се каже, да ће се плаћање у готову увести. Али оставља се Аустроугарској Банци да ка-же, кад је угодно да се уведи. И онда, кад банка то предложи, тај приједлог треба још да усвоји аустриска влада и

Ступањ примјенљивања. То је прак-тично размисљање — рефлексја.

Без посматрања свијема чулума не може бити стварног знања, зато се свако учење мора починати посматрањем. Кад непосредно спољашње посматрање, тако и посредно унутрашње посматрање које се врши обра-жењем, мора се вршити, јер њима се разја-шњава дјечије искуство и ствара се даље учење. Као резултат те радње јесте стварна и јасна представа о предмету, који се по-сматра. Предмет пак мишљени може бити у физичком или у душевном свијету. Радња овога ступња сагођи се у поређењу ствари и појмова и тијем се путем ствара асоцијација. За овим се врши на основи сличности аб-стракција; одбија се посебно, а задржава заједничко. Оно што је опште урешљује се с другим исто таквијем, и кад се то сврши, онда је извршена радња мишљениа и резултат је знање — закључак, разум, увиђање. За свако знање пак, до којег дођемо, може се рећи да је онда од користи, ако пријеђе у вјештину. П ова је радња душевна, која се назива прагматична рефлексја, јер размисљамо, гдје ћемо то знање употребити. Као резултат примјене јесте утврђивање свега онога што смо пријешли у ранијим ступње-вима, и зато се ту дају задаци; а ако је мора-лна истина, она има да се остварује у животу.

Посматрање, мишљење и примје-на три су основна и главна ступња, кроз

аустријски парламент. То управо значи, да се плаћање у готову неће увести. У управу Аустроугарске Банке следе већином Аустријанци, којима никад неће бити једно, да се увече плаћање у готову. Ну кад би управа можда кад то и предложила, аустријски парламенат једнодушно ће одбити такав приједлог. Куенова влада, дакле, није могла ни то да извојдује од Беча. Опозиција у угарском сабору повешће одличну и жестоку борбу против тог приједлога. Незавишњак Банаји изјавио је већ, да ће сад позвати владу и владину странку, да буде за самосталну банку, као што је обећавала. Нарочито, да тај позив неће наћи одзива. Тако ће исто понушати и у осталим светлим захтјевама као да није ништа ни било.

Поглед по свијету

Чешко-њемачки споразум

Клуб чешких радикала одрекао је своје учешће на конференцијама за чешко-њемачки споразум, које је сазвао у Бечу министар председник барон Бинерт. Они то објашњавају тиме што им није саопштен програм и опсег рада и што је сам иницијатор конференција, Бинерт, и сувише пристрасан, те увијек држи страну Нјемцима. Исто су тако одрекли своје учешће чешки и њемачки социјалисти

Талијански факултет у Бечу

Према вијестима из Беча, питање о оснивању талијанског факултета у Бечу свршена је ствар и већ ће ових дана поднјети одборима на разматрање приједлог како би се донијела коначна одлука још у року децембра.

Нова критска влада.

Из Канеја јављају, да је критска народна скупштина изабрала за чланове критске владе, вође народне: Скуласа, Кудујоса и Милонјамниса. Чланови нове владе положили су заклетву у име краља Грчке. Мухамедански посланици нијесу учествовали у гласању. У Цариграду су врло огорчени и узрујани што је нова критска влада положила заклетву у име краља Грчке. Држе, да ће ово довести до нових трзавица.

Догађаји у Русији

Између руског државног савјета и думе дошло је до судара. И нарочити одбор који је био изаслан, да поведе преговоре и покуша довести до споразума између државног савјета и думе успоставио је, да је заједнички рад немогућ. Октобрасте у својој повјерљивој сједници, оцрновојили су председника думе, Гучкова, да у својој првој аудијенцији поднесе цару извјештај о опструкцији, коју државни савјет против думе води, одговлачећи и одбијајући приједлоге, које је дума донијела. Ако не буде другог излаза, то Гучков нека умоли цара, да се и трећа дума разријеша. Гучков је изјавио и сам своје увјерење да трећа дума неће довршити своје засједање. Октобристе су уједно ријешиле, да не презају од судара са државним савјетом. Да се из овога заплет изађе, октобристе ће се придржавати овога начела: Председник думе има о положају лично да извјести цара, непосредну молбу на највише мјесто да утне на државни савјет, пасиван

отпор одговлачећи рјешавање ових законских приједлога, чије брзо ријешење желе држ. савјет и влада. — Председник думе Гучков примљен је од цара у аудијенцију, која је трајала сат и по. Гучков је подносио цару исцрпан извјештај о раду думе у огом засједању поневши собом и стенографске извјештаје са думских сједница. Да ли је дошло при тој аудијенцији до какве одлуке о том се не вели ништа.

Двије свечаности у Загребу

— Стогодишњица Врзова — Педесетогодишњица загребачког позоришта —

Загреб, 15. новембра

Јуче су у Загребу на свечан начин обављане двије ријетке прославе: стогодишњица рођења pjesника Станка Врза и педесетогодишњица загребачког позоришта. И једна и друга свечаност заслужују сваку пажњу, па зато и говоримо о њима опширније:

Иницијативом „Браће хрватског Змаја“ свечано је прослављен у Загребу стогодишњица рођења pjesника Станка Врза, једнога од првака у илирском колу. Ова прослава је текла овако:

У 10 сати прије подне одржана је у општинској сали свечана академија, којој су присуствовали представници словенских културних институција и остала браћа Словенци, изасланици просветних завода у Србији, лијени број познатих угледних особа, заступници свих културних институција, просветних завода, певачких и осталих друштава, многобројни грађани из свих кругова и ђаци. На предсједничкој трибини заузели су мјесто велики мештар „Браће хрватског Змаја“ Е. Ласовски с члановима управног одбора тог друштва и предсједник „Словенске Матице“ др. Илешаћ.

Академију је отворио са неколико пригодних ријечи поздравивши браћу Словенце и Србе, те све остале присутне Е. Ласовски, истакнувши знаменитости прославе. На то је узео ријеч свеучилишни професор др. Ђуро Шурмин, који је опширно говорио о Врзовом раду и оцртао његове заслуге за хрватски и словенски народ. Ова прослава је друга у реду прослава илирских препородитеља: Лаша Гај а сад ево Врза, који је родом из Словеније, а заволно тако Хрватску, да га Хрвати својим сматрају. Врза је од Јана Колара најчистије мисао окупљања Словена, али није практичар, него је остао увијек до смрти pjesник. Од свих Илираца Врза је био једини књижевник у читавом свом раду. Говорник се осврнуо на књижевни рад Станка Врза, који је био културан као ни један други Илир. Он је pjesнички схваћао многе најкритичније догађаје илирскога доба. Кад год је покушао да буде практичан политичар, није му то пошло за руком. Врза је својим радом стекао ипак славу себи и Хрватској, радом, од којега ће се осјећати увијек плодови. Коначно је говорник нагласио, да је Врза остао до смрти Словенац и Хрват.

Присутни су пропратили овај говор одушевљеним: Слава Врзу!

По том је узео ријеч, бурно поздрављен, др. Илешаћ, који је нагласио, да говори у име свих словенских културних институција. Споменуо је како Словенци

толико теорија, да изгледа, кад предје, као да из једне књиге гледа шта ће предати, а из друге како ће предати. Млађи учитељи особито у почетку наставничког рада чиниће много погрешака, те треба да на њих обраћају особиту пажњу, и настојавају да тако што у будуће не буде. Најбољи теоретичар не ће се такав показати на пракси.

Осим тога што учитељ мора обраћати пажњу кад ће који облик наставе употребити, треба да нази да предаје јасно, гласно, чисто изговара, поправља погрешке ђачке при предавању, да чита правилно, а за наставна средства да се израније постара.

При свакоме раду у школи нека се учитељ сјећа ријечи Јована Бантаста Ласала: „Ништа није толико потребно учитељу, као да се обазире на све при настави, јер учитељско понашање има толико цијенилаца, колико је ђака у школи; а они пријају и пажње све утиске, које учини на њих његово понашање. Свака ријеч, коју он изусте, треба да је настава; сваки говор, који он учини, треба да је добар примјер“.

Да наша школа постане модерна васпитна школа, треба да наставни рад у истој добије социјалну важност; а школа, која је данас мјесто острањено од живота, у којој се само уче лењчије, да постане природни дио целокупнога живота. У њу треба увести практични рад, који обнавља цео дух школе, а тијем се она везује са животом, — и постаје

славе Врза, премда је био хрватски pjesник, јер што је словенско то је хрватско и обратно. Врза је зближио Хрвате и Словенце. Он је словенски препородитељ као што је Гај хрватски. Своју културу црпио је Гај из српске и српске литературе, из дјела Матице Српске и из Вукових pjesама. Словенци, који бију најтежи културни бој међу јужним Словенима, поздрављају Врза као трудбеника на књижевном пољу, као pjesника — родољуба.

Говорника је често прекидало бурно одобравање, а на концу његовог разлагања заорило се силно: Живо! Слава Врзу!

Након ове академије пошли су сви присутни на трг св. Катарине, гдје су се састали у поворку и кренули пред зграду стола седморице гдје је постављена спомен плоча. Споменуто је зграда била окићена тробојницама и грбовима загребачким и хрватским, а спомен-плоча била је застрта народним сагом. Десно од плоче била је под балдахином говорничка трибина.

Кад је поворка, у којој су ступали: ветеранска музика, занатлиско, помоћничко, радничко и грађевног обрта друштво са заставама, певачка друштва „Коло“, „Слога“ и „Слобода“ такође са заставама и шапоком остали грађани, дошла пред спомениту зграду, отпјевао је мушки збор „Коло“ Вилхарову „Словенац и Хрват“, а по том је Ласовски у име Браће хрватскога Змаја истакнуо важност открића ове спомен плоче и захвалио се свима присутнима на учествовању, те је окривши плочу, замолио градског начелника, да је прими на чување.

Кад је пао саг са спомен-плоче скидоше сви присутни шешире и кликнуше „Слава Врзу!“ одавши и на тај начин пошту илирском препородитељу.

Гр. начелник Хољан изрекао је кратку пригодну бесједу истакнувши заслуге Врзове и наглашавши, да ће он и грађанство знати цијенити и чувати ову усмену на великога покојника.

И овај је говор пропраћен клицањем. На то је певачки збор „Коло“ отпјевао хрватску химну, а секундирао му је мноштво открићене главе. Свечаност је закључена дуготрајним „Слава Врзу!“ и „Живица Хрватска!“

Прослава педесетогодишњице загребачког позоришта била је истог дана у вече у позоришту.

Ова свечаност, којој су присуствовала многа изасланиства са стране, као год и многа одлична и угледна публика, почела је музиком, када се завјеса подигла и пред публиком се указала жива слика, коју је, по замисли некадашњег интенданта позоришта Степана Милетића израдио сликар Буковац и служио као застор на позорници. Први је говор био вилиц, који је пробудио Гундулића, а потом се ређали говори разнијех угледних хрватских великана, међу којима је био и Врза.

За вријеме одмора публика је приредила овације гостима са стране.

Прије него је почео пригодни комад, омладина у партеру отпјевала је хрватску химну, која је прихваћена и од остале публике, да се цијела кућа разлијегала. Потоме је настало приказивање драмолета „24. новембра 1868.“, који је саставио за ову згуду Милан Огризовић, а

у маломе људско друштво, које се постепено развија.

Овакву промјену није могуће тако одмах извести, али треба учинити онолико колико се сада може. Увођењем практичнијех радња у школ. рад и потписивање учења голијех ријечи и формалијех вјежбања, настављање онога што васпитава у вјежбама настав. предметима не почива на случајностима, већ је у вези са промјеном, која се припрема у школ. бићу.

Можда ће неко и приговорити, да увођењем практичне радљивости у школ. настану, ручног рада и експерименталне наставе у природне науке и увођење осталијех новина иде ва то, да се створе специјалете, и тиме одвраћају садашњу пажњу ка двестраном образовању духа. Напротив, мора се признати да баш садашњи начин васпитања у највећој мјери служи специјализовању и својом једностраношћу чини, да се не може добити дубље и шире образовање. Данашња наша школа треба да се створи васпитна, јер то она у ствари није. Ручни рад се с малијем изузетком пренебрегава, умјетничког рада и наставе која почива на практичној радљивости не постоји.

У главноме излијети смо како треба учитељ да обрађује настав. грађу, и каква да има пажња, којему ће тежити. Ако учитељ буде противно овоме радио, нема сумње, да ће сам себи веома отешчавати наставни рад а вети не ће донијети стварне користе.

износи тренутак како је извршено оснивање хрватског позоришта у Загребу. Интересовање за овај комад било је у толико веће што су приказивачи били маскирани онако како су тада изгледали главни иницијатори оснивања позоришта.

Ова прослава је завршена увертиром и другим чином. „Порина“ од Лисинског.

Привреда

Издробљена велика имања

Диобом кућевних задруга дијеле се и њиве и ливаде, и овом диобом имања већ се тако далеко отишло, да је сад ријетко видјети њиву или ливаду од неколико хектара. Обично је сад све то издобрљено, нарочито крај ријека, гдје је земља боља, да је њива, која је некада припадала једној кући, сад издијељена у десет и више парчета.

А овако издобрљена имања велика су невоља за нашег пољопривредника.

Наш пољопривредник и иначе још нема истинске користи од обрађивања земље, јер још многе своје послове не ради у свему разумно. Кад се још има на уму, да он трпи велику штету и због тога, што му је имање иситњено и разбацано на разне стране, онда ће се лако разумјети, што он непрестано кука и што никад није задовољан.

А доиста, пољопривредник има велику штету од тога, што му је имање растурено у ситна парчета.

У првом реду мала имања имају према својој површини врло велики обим, те се због тога врло много земље губи на саму ограду, шанчеве, слогове или синоре.

На малим имањима не може пољопривредник употребљивати машине, па ни друге савршене алате. А данас се и у земљорадњи многи послови раде машинама, и тек помоћу машина се обрађивање земље може како ваља исплаћивати.

Кад пољопривредник има издобрљено и растурено имање, он много изгуби и у времену, идући с радницима с једнога парчета на друго, да га уради. А тако иситњена и разбацана имања мучно је и оградити и сачувати од разних штеточина.

На ситним имањима мучно је, а често и сасвим немогуће извршити исушивање, ако је земља подводна, или надводњавање, ако иначе има могућности, да се земљиште за вријеме великих и дугих суша наводњава.

А сва ова штета још је и већа, кад су имања неправилног облика, те је међа изувјијана.

Због свега овога наши пољопривредници ваља у своје интересу да настану: да, било размјеном, били куповином, своја имања што више уједне и групишу, а међе исправе.

Код разумних људи ово је лако урадити. А од оваквога рада имаће велике користе.

То им је пријатељски савјет једног старог професора.

Милан Ј. Андоновић.

Кратке вијести

Бечки се новинари буне. Сједнице бечког парламента су пошљедњих дана врло дуге. Трају по 16 и више сати. Како је

II Тешкоће које потијечу од другижех

б) **Уређење школе.** Рђаво уређење школе без сумње од велике је штете по настав. рад. Ако је школ. зграда тијесна, без довољног простора, то није више завод за васпитање дјце, већ мјесто гдје се немилобно сагире физичке моћи и учитеља и ученика; — а гдје није поволно здравље, не може бити ни душевног развића.

Слабо озрачена соба и неугодно мјесто, на ком је подигнута школ. зграда, гдје нема довољно свијетлости и код највећих прозора, проузрокује непрестано напрезање вида, који мало не мало и ослаби. У мрачнијема собама нарушава се и душа и тијело. Из такве школе дјца излазе blijеда и несвесла.

Има и таквијех школ. општина које цијене, да је довољно подићи школ. зграду, направити сламије, имати учитеља, па да се с успјехом рад одпоче. Није, разумије се, само то довољно, ту треба још и другог, што је не само неопходно, да се може рад отпочети, већ и све оно што може својом естетичком страном утицати на дјцу. Учитељ не може имати спокојства душевног, кад види у свему савише ред. Он зна, да сламије које није су уређене по хигијенскијема прописима, узрок су, да дјца не могу лијепо писати и пртати; ако дјца сјде савијено, постану тобана, добију криву вичму или рамена.

(наставиће се)

извјестиоцима новина врло тешко, да толико реде, то су се побунили и одлучили су штраиковати. ако се у започетом праву продају. Ради тога су извјестители предсједника парламента, да неће дужу на сједници остати од шест сати.

Варешанин иде из Босне. Из Беча је покренуо глас, да ће генерал Варешанин, поглавица Босне и Херцеговине, бити смијењен и да ће бити постављен за инспектора пјенадије, а да ће на његово мјесто бити постављен генерал Оскар Поћорек.

Суфражеткиње у Енглеској. Покрет женских, које траже право гласа, суфражеткиње, све више напредује и оне све више отимају мах, да су постале потпуно безобзирне. Од њих је министрима толико загрозила опасност, да их мора полиција чувати.

Скопљански валија премјештен. Валија Махзар беј у Скопљу, који је знатно нанео штету Србима, премјештен је у Трапезунту.

Дневник

Био на Тополици. Њ. В. Краљ Господар у недељу послје подне отпутовао је на Тополицу, одакле се синоћ повратио.

Н. Скупштина. Од суботе сједнице Н. Скупштине нијесу држане пошто су одбори радили на законским приједлозима, који су већ изнесени пред Н. Скупштину. Како су одбори завршили рад на тим приједлозима, то ће Н. Скупштина имати сјутра послје подне своју сједницу, на којој ће се претресати законски приједлози који су већ кроз одборе прошли.

„Б. Новине“ о Н. Скупштини. „Биоградске Новине“ посветиле су водни чланак нашој Народној Скупштини пред њено отварање. Тај чланак се завршује ријечима: „Разборит и родољубиви рад у парламенту има да створи материјалну основу за даље напредовање Црне Горе и да одржи у народу дух братске слоге и поуздања у будућност. А вична рука мудра и родољубива владара, која је поуздано умјела водити брод мале Црне Горе кроз најопасније чеврнтије и спрудове, знаће, да је води и кроз тегобе и опасности новог режима, у коме, особито за младе народе, има много опасности од застрањивања.

Жељети је, дакле, да парламентарни режим донесе Црној Гори само знатне плодове међусобнога повјерења и непомућене слоге између народа и владоца, и да му изостану опасности, које увијек прате почетак владавине, која тражи главни импулс од воље и свијести народне“.

Путописне биљешке кроз Црну Гору. Политичка ревија „Revue Contemporaine“, што излази на француском језику у Петрограду у једнаестој свесци доноси путописне биљешке једнога путника кроз Ц. Гору.

† Јагош Велимировић. Артиљерски капетан Јагош Велимировић, шеф административног одсјека министарства војног, изненадно је у четвртак преко ноћ преминуо. Покојни Јагош и као официр и као човек био је ваљан, честит и вриједан, због чега је и међу друговима и међу познаницима био радо виђен. Изненадна смрт његова многе је ожалостила што се видјело и јуче послје подне када су смртни остаци његови пренесени са Цетиња у Подгорицу. Покојни Јагош био је млад човек и за собом је оставио жену и неколико незбринуте дјеце. Лака му земља била!

Војно-занатлијска школа. Како сазнајемо, ова нова школа, која постоји на Риједи, завршава у децембру свој четворогодишњи курс, те тако ћемо и ми имати од сада школованих занатлија, који ће, по-

ред тога што ће израђивати по нацрту сваковрсне предмете, моћи и сваковрсне радове на машинама прорачунавати и извршивати. Руски официри, који су овога мјеста долазили, међу којима је било и технички образованих, посетили су ову школу и разгледали цртеже и практичне радове ђачке, одакле су пошли врло изненађени успјехом ђака, честитајући наставнику школе. По свршеним испитима биће приређена изложба ђачких цртежа и радова у школском локалу на Риједи.

Низ чланака. У познатом чешком листу „Narodni Listy“ почео је да излази низ чланака под насловом „Коментари турске пријестоне бесједе“, у којима се третирају односи Турске према Црној Гори. Први чланак из ове серије донијели смо у идућем броју нашег листа.

Личне вијести. И други стенограф Н. Скупштине г. Момчило Радовановић, адвокат из Биограда, приспио је већ на Цетиње.

Позориште. Сјутра, у четвртак, даје се Нушићев фрагмент „Данак у крви“, који је награђен трећом наградом на конкурс биоградског Н. Позоришта 1907. г. и из тетрологије Пеција Петровића „Суза“ комедија „Браца“ и драма „Ђако“.

Вучење. На лутриском вучењу сређака 17. ов. мјес. у канцеларији општине цетињске, а по сликама В. Новосела згодитци су пали на бр. 142. „Млин“, бр. 85. „Крава“, бр. 144. „Сеоска кућа“, бр. 54. „Горски интериер“, бр. 122. „Млин, устава“, бр. 94. „Предео“. Сликe се налазе у Читаници Зетског Дома. На показану сређку дотичног броја служитељу добиће играч одређену слику.

Вријеме. Магловито вријеме као да је почело да осваја. Док смо овдјех дана имали магле само пред вече, у пошљедње вријеме јавља се преко дана као никад до сада. Уз то је знатно и ојужило, да је пошљедња два дана киша почела, која и данас пада. Студен није велика.

Књижевност

Српски Витез. Изашао је, „Српски Витез“ наш први и једини лист за витешко народно васпитање: тјелесно, морално и народносно, који је намијењен за једничком раду свих витешких и родољубивих друштава Краљевине Србије, и то бр. 14 са разноврсном садржином на 10 великих страна: Тако ту се налази: 1.) О прогласу двије српске краљевине, пјесма од Биослава; 2.) Два значајна дана у сувереној српској историји: Проглас Краљевине Србије и Црне Горе (наставље се са сликама); 3.) Опет претња! пјесма од Којадина; 4.) Чешки соколи на Цетињу први пут и почетак соколства у Црној Гори; 5.) Српски Витешки календар за мјесец август; 6.) слике: Краљ Милан I, Краљ Никола I. и чешки соколи на Цетињу, за тим 7.) огласи.

Према оваквој садржини и великом формату укусног издања, и крај многих слика, годишња цијена је листу само 6 динара, а за земље ван Србије само 8 франака; на вјереснију никоме се не може слати. Преплатници ће у скоро добити и бројеве 10—12 који су заостали једино због израде скупљених слика.

„Српски Витез“ излази два пут мјесечно у великим свјескама са одабраним радовима и сликама, и јесте наш једини и родољубиви лист за витешко народно васпитање, намијењен заједничком раду свих витешких и родољубивих друштава у Краљевини Србији ширећи витештво и родољубље. Стога треба да га прима свака српска установа и породица, којој је стало до лијепе, поучне и родољубиве књижевности. То је једино и најљепша поклон омладинству, бројеви могу се добити од почетка, а рукописа, претплата, замјена и све што се тиче листа, шаље се: уреднику д-ру Вој. В. Рашићу Душанова улица, бр. 48. Биоград.

Наши родољуби требали би и нарочито да помогну овај одлични лист, а особито родитељи и којима је Бог дао.

Занимљивости

Рукавице са засебним појединим прстима усвојене су тек у 12 столећу.

У сразмјери према својој тежини крило једне птице двадесет пута је тежије него рука једног човека.

Јаланска невјеста оставља своје свадбене поклоне увијек својим родитељима као слабу накнаду за труд и трошкове око њеног васпитања.

У Кини је женским забрањено, да се фотографшу.

Осам стотина ружа дају тек једну обичну кашику ружине водиче.

Из књижевна свијета

„Madame Sans Gene“ — опера. Још ове године биће довршена занимљива опера, коју саставља талијански композиста Ђордано, творац „Fedore“. Ђордано се сели на читаву годину у Париз, гдје је намислио свршити пошљедње призоре своје нове опере, којој је либрето сијеван према познатој Сардуовој веселој игри „Madame Sans-Gen“. Аутори либрета су талијански пјесници Ренато Силоси и Француз Емиљ Морео, некада сурадник Сардуов.

„Дополнителни Требник“

Цетињска Консисторија добила је нижеизложени позив на претплату „Дополнителног Требника“ и налазећи да је он од велике важности за обављање свештеничких дужности, тога свештенству обојега реда, као и од стране неких наших ово — и оностраних књижара, то сам рад да удовољим жељи поменутих и да штампањем с благословом Његове Свјетости, Преузвишеног Господина Лукијана Богдановића, Патријарха Српског, у управљеном и умноженом издању нови:

„ДОПОЛНИТЕЛНИ ТРЕБНИК“ који је свакој цркви и свештенику врло потребан. Књига ће изићи преко 30 штампаних табака, јер ће се у њу и још по неки чини и пошљедовањем, којих у првом издању нема уврстити, те ће тако ово најотпунији Требник бити. Штампан ће бити крупним словима на финој сатирираној и доста јакој хартији. Како су штампарски трошкови врло велики, то ће се исти штампати само у толико примјерака, колико се за њ претплатника пријавило буде, а неће ући у штампу прије, док ми се бар половина трошкова штампом осигура. Пошто је то књига црквена, то треба да ју сваки свештеник за своју цркву набави, бар по један комад, јер се такве књиге ријетко штампају.

Молим дакле браћу и г.г. настојатеље и свештенике, да ме у овом подухвату претплатом потпомоћи изводе. Цијена је књизи брошираној 7 круна, у влатно везаној 8 кр. а у кожи 9 круна. Претплата нека се мени шаље, или коме је лакше послати му поштанским поузећем. Рок претплате траје до св. Ваведена.

У Иригу, о св. Томи 1910.

Василије Николајевић
протојереј и парох

Из бијела свијета

„Чаробњак“ — попов. Овај дана збио се у Келму догађај, који изазива смјех, а при коме је један сиромах на оригиналан начин покраден. У одишаној једној тржници приближио се једном монтеру неки младџић и послје познанства му поче приповиједати о својим догађајима, што их је проживио као умјетник у везању. Монтер се дао наговорити, да младџић на њему покаже своју умјетност. Према „умјетничкој“ жељи је свукао капут и прелук, а „умјетник“ га онда привеже о столицу. Кад је везане било готово, претражио је „умјетник“ целе везаног и онда са сагом и лапшем побјегао. Суд је казнио младога зликовца три недеље тамнице и протјерао га у Вестфалску, јер је оладе побјегао из некога — поправилница.

„Дворска дама“. Пред једном паризском отмијеном трговином драгуља стао

је елегантни електромобил. Из њега изашла је врло елегантна госпођа, која је ушла у дућан и онде се приказала као дворска дама цареве кћери принцесе Викторије Лујзе.

„Дворска дама“ је изабрала неколико скупљених драгуља за принцесу, којој је синура рођендан. Драгуље је госпођа узела собом, а рачун је постала на двор. Кад је драгуљар изашао на улицу, да дворској дами помогне ући у електромобил, јави се с друге стране електромобила мушки глас:

— У име закона — ви сте ухапшени!

Дворска дама буде ухапшена. Кад је била ушла у дућан, онази један детектив, да је овој госпођи испред њених црних коса стршио чуперак кратке црвене косе. Он пође за њом у дућан и ту је прислушкивао, како је куповала драгуље, а онда изађе и дочека је код електромобила. Испоставило се да је дотична госпођа била сестра председника управног суда у Постаму. Млади варалица је одмах придржан у затвору.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

Написао сам „Живот и Дјела“ нашега великога јунака и дивотника приногорског војводе Петра Стефанова Вукотића, као јединога од најдобрех сарадника, ратника и савјетника Његова Величанства Краља Господара.

Ови рад подијелио сам на три дијела:

1. Кратки опис његова рођења, о пласовитој породици Вукотића.
2. Ратовање војводе Вукотића и његово лично јунаштво.
3. Политично-дипломатске мисије војводе Петра Вукотића по свим европским државама.

Књига ће изићи од 9—10 табака. На челу књиге биће слика војводе Петра Вукотића, а цијена је књизи 1 пернер, круна или франак.

Молим уредништва наших новина да овај оглас прештампнају преко којих умољавам пријатеље и познанике за скупљање претплате.

Цетиње, 15. новембра 1910. год.
проф. Јован Николић,
бивши лични генерал штабни секретар вој. Петра Вукотића у потонем рату.

Позив. — Побуђени потребом, да у једној књизи видимо бар један дјо душе нашега народа и снагу и величину његовијех лигеријних представника; а пошто у нашој домовини од неко доба не постоји књижевног часописа, који би ту осјетну празнину попуњавао, потписани су без личнијех протекција ставили себи у дужност, да почетком 1911. године уреду и издаду

Алманах црногорскијех писаца.

Поводом овога узбуђено позивамо све црногорске писце, да нам до краја децембра т. г. изводе послати сваки по један свој досада нештампани књижевни прилог на адресу којег било од потписанијех са својом сликом и биографијом.

Овом Алманаху излазак је обезбјеђен а његова цијена, величина и садржина биће накнадно објављена.

Увјерени да ће наши писци, схвативши значај овога подухвата, истоме се срдачно одазвати, унапријед им захваљујемо. на Цетињу, 16. XI. 1910. год.

Ђуро Шпадијер,
шк. надзорник
Мићун М. Павићевић
секретар Мил. Ун. Дрела

Пошљедња књижевна принова
Грофа Лава Толстоја
велики роман.

АНА КАРЕЊИНА
у српском преводу — у три књиге
неповезано цијена К 6. — у укусном повезу К 10.

Цијело издање ван Србије, преузео је „Напредак“ књижевско издавачки завод у Земуњу, те се ради поруџбине ваља обратити директно на „Напредак“ Земуњу — или на „Напредак“ поштом.

Новац ваља унапријед послати, а за поштарину још 30 ф. више.

„Преко „Напредака“ могу се добити и друга Толстојева дјела, која су изашла у српском преводу. Нарочито препоручују његови велики романи:

Воскресеније К 480 — **Раг и мир** К 10. — у повезу К 14. — „Напредак“ продаје само добре књиге и музикалије. Тражите обичном доносиоцима наш најновији извјештај о добрим српским књигама и музикалија.

Књижевни оглас. — Кроз неколико дана биће у засебнијема књижицама штампана педагошка расправа:

НАЈГЛАВНИЈЕ ТЕШКОТЕ У УЧИТЕЛСКОМ РАДУ
од Ђура Шпадијера, школ. надзорника.

Цијена је књизи 0 80 пернера. Скупљачима претплате 10%. Претплата се шаље писцу на Цетињу, или књижарима.